

Arbetsmarknadsdepartementet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

A2021/01333
A2021/01332
U2021/02963

Departementspromemoriorna om genomförande av principöverenskommelse om trygghet, omställning och anställningsskydd (Ds 2021:16, Ds 2021:17, Ds 2021:18)

Förvaltningsrätten har inte några synpunkter på förslagen och bedömningarna i Ds 2021:17 och Ds 2021:18. När det gäller Ds 2021:16 har förvaltningsrätten följande synpunkter

Ds 2021:16

6.3.1 Beslut om omställnings- och kompetensstöd

Förvaltningsrätten instämmer i bedömningen att en nämndmyndighet inte är en lämplig ledningsform för en förvaltningsmyndighet som ska fatta beslut om omställnings- och kompetensstöd. I ljuset av förslagen i övrigt – att ett kansli vid Kammarkollegiet som underinstans ska besluta om stöd och att en nämndmyndighet med Kammarkollegiet som värdmyndighet är överinstans vid överklagande av besluten om stöd – är det emellertid av vikt att regeringen i instruktionerna till Kammarkollegiet och den nya nämndmyndigheten använder sig av de lösningar som finns för att stärka nämndmyndighetens oberoende i förhållande till underinstansen, Kammarkollegiet. En sådan lösning är att inrätta kansliet som ett särskilt beslutsorgan. En annan lösning är att i instruktionerna föreskriva att värdmyndighetsfunktionen ska vara organisatoriskt åtskild från kansliet.

Mot denna bakgrund är det enligt förvaltningsrättens uppfattning inte givet att en lösning med kansliet som ett särskilt beslutsorgan inom Kammarkollegiet är en olämplig organisatorisk lösning. Förvaltningsrätten menar vidare att frågan om hur oberoendet mellan överinstansen och underinstansen kan stärkas genom instruktionerna till de båda myndigheterna behöver övervägas ytterligare.

6.3.3 En ny nämndmyndighet ska hantera överklaganden

Förvaltningsrätten instämmer i promemorians bedömning att förutsättningarna för att bevilja omställnings- och kompetensstöd och den prövning dessa aktualiserar är sådan att en överprövning i en för ändamålet

särskild inrättad överinstans är lämplig. Förvaltningsrätten instämmer därför i promemorians förslag att en ny nämndmyndighet ska inrättas med uppgift att handlägga överklaganden av beslut om omställnings- och kompetensstöd.

6.3.4 Överklagandenämnden för omställnings- och kompetensstöd ska vara sista instans

Som framgår indirekt av resonemangen i promemorian finns det i rättspraxis många exempel på att förvaltningsdomstolar med åberopande av Europakonventionens bestämmelser om rätt till domstolsprövning bortser från meddelade bestämmelser om överklagandeförbud i förordning. I syfte att så inte ska bli fallet med det i promemorian föreslagna överklagandeförbudet åberopar promemorian Högsta förvaltningsdomstolens argumentation i avgörandet HFD 2015 ref. 6.

När det gäller det åberopade rättsfallet, finns det anledning att peka på en skillnad mellan den i fallet aktuella myndigheten – Överklagandenämnden för studiestöd – och den nu föreslagna nämndmyndigheten och dess organisation. Den förra är en helt fristående myndighet utan administrativ koppling till den myndighet vars beslut den ska överpröva. Den senare är inte fristående på samma sätt i så måtto att myndigheten vars beslut den ska överpröva också är dess värdmyndighet.

Det är svårt att ge något entydigt svar på vad detta kan innebära i fråga om den föreslagna nämndmyndighetens oberoende. Det står dock klart att den administrativa kopplingen mellan över- och underinstansen enligt förslaget kan tjäna som ett mer eller mindre tungt argument för att den föreslagna nämndmyndighetens grad av oberoende inte är tillräckligt för att den ska vara att betrakta som domstol i Europakonventionens mening. Samtidigt är det oklart om promemorian menar att prövning av omställnings- och kompetensstöd är en prövning av enskilda civila rättigheter och att frågan enligt Europakonventionen därmed måste kunna utsättas för prövning av domstol.

Sammantaget anser förvaltningsrätten att frågan om huruvida beslut om omställnings- och kompetensstöd innefattar en prövning av civila rättigheter bör utredas vidare i det fortsatta lagstiftningsärendet. I den fortsatta beredningen bör även analyseras betydelsen av de moment av beroende mellan över- och underinstansen som förvaltningsrätten framhållit ovan.

10 Konsekvenser

Förvaltningsrätten förutsätter att konsekvenserna för domstolarna analyseras i den fortsatta beredningen av ärendet. Förutom antalet mål i de allmänna förvaltningsdomstolarna som den föreslagna regleringen – registrering av omställningsorganisationer, ersättning till arbetsgivare för kostnader för grundläggande omställnings- och kompetensstöd till arbetstagare samt uppgiftsskyldigheter – kan antas leda till, är en analys med tillämpning av 14 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar (LAFD) av betydelse. Såvitt framgår är tanken att ärenden om i vart fall registrering av omställningsorganisationer och ersättning till arbetsgivare först ska prövas av Kammarkollegiet. Det innebär i så fall med tillämpning av 14 § andra stycket LAFD att Förvaltningsrätten i Stockholm i praktiken blir exklusivt forum vid överklagande.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Mattias Almqvist.

Mattias Almqvist